

Przystanek matura

Zadania i ćwiczenia ułatwiające przygotowanie się do egzaminu maturalnego z języka polskiego

Literatura: wybrane wiersze poetów dwudziestolecia międzywojennego

Tekst 1

Julian Tuwim

„Do krytyków”

A w maju
Zwykłem jeździć, szanowni panowie,
Na przedniej platformie tramwaju!
Miasto na wskroś mnie przeszywa!
Co się tam dzieje w mej głowie:
Pędy, zapędy, ognie, ogniwa,
Wesoło w czubie i w piętach,
A najweselej na skrętach!
Na skrętach - kuliście
Zagarniam zachwytem ramienia,
A drzewa w porywie natchnienia
Szaleją wiosenną wonią,
Z radości pęka pąkowie,
Ulice na alarm dzwonią,
Maju, maju! - -
Tak to jadę na przedniej platformie tramwaju,
Wielce szanowni panowie!

Tekst 2

Julian Przyboś

„Gmachy”

Poeta,
wykrzyknik ulicy!
Masy w półzatrzymane, z których budowniczy
uprowadził ruch: znieruchomiłe piętra.
Dachy
przerwane w skłonie.
Mury
wynikłe ściśle.
Góry naładowane trudem człowieczym:
gmachy.

Pomyśleć:

Każda cegła spoczywa na wyjętej dłoni.

Tekst 3

Bolesław Leśmian

„Dziewczyna”

Dwunastu braci, wierząc w sny, zbałało mur od marzeń strony,
A poza murem płakał głos, dziewczęcy głos zaprzepaszczoney.

I pokochali głosu dźwięk i chętny domysł o Dziewczynie,
I zgadywali kształty ust po tym, jak śpiew od żalu ginie...

Mówili o niej: „Łka, więc jest!” – I nic innego nie mówili,
I przeżegnali cały świat – i świat zadumał się w tej chwili...

Porwali młoty w twardą dłoń i jęli w mury tłuc z łoskotem!
I nie wiedziała ślepa noc, kto jest człowiekiem, a kto młotem?
[...]
I runął mur, tysiącem ech wstrząsając wzgórza i doliny!
Lecz poza murem – nic i nic! Ni żywej duszy, ni Dziewczyny!

Niczyich oczu ani ust! I niczyjego w kwiatach losu!
Bo to był głos i tylko – głos, i nic nie było oprócz głosu!

Nic – tylko płacz i żal i mrok i niewiadomość i zatrata!
Takiż to świat! Niedobry świat! Czemuż innego nie ma świata?

Wobec kłamliwych jawnie snów, wobec zmarniałych w nicość cudów,
Potężne młoty legły w rząd, na znak spełnionych godnie trudów.

I była zgroza nagłych cisz. I była próżnia w całym niebie!
A ty z tej próżni czemu drwisz, kiedy ta próżnia nie drwi z ciebie?

Tekst 4

Maria Jasnorzewska-Pawlikowska

„Miłość”

Nie widziałam cię już od miesiąca.
I nic. Jestem może bledsza,
trochę śpiąca, trochę bardziej milcząca,
lecz można żyć bez powietrza!

Tekst 5

Józef Czechowicz

„Na wsi”

Siano pachnie snem
siano pachniało w dawnych snach
popołudnia wiejskie grzeją żytem
słońce dzwoni w rzekę z rozbłyskanych blach
życie - pola - złotolite

Wieczorem przez niebo pomost
wieczór i nieszpór
mleczne krowy wracają do domostw
przeżuwać nad korytem pełnym zmierzchu

Nocami spod ramion krzyżów na rozdrożach
sypie się gwiazd błękitne próchno
chmurki siedzą przed progami w murawie
to kule białego puchu
dmuchawiec

Księżyc idzie srebrne chusty prać
świerszczyki świergocą w stogach
czegoż się bać
Przecież siano pachnie snem
a ukryta w nim melodia kantyczki
tuli do mnie dziecięce policzki
chroni przed złem

Zadanie 1

Odwołując się do tekstu 1. uzasadnij, że wiersz stanowi wypowiedź programową skamandrytów. Podaj 3 przykłady.

Przykład 1

.....

Przykład 2

.....

Przykład 3

.....

Zadanie 2

Odwołując się do tekstu 1. napisz, w jaki sposób odzyskanie przez Polskę niepodległości w 1918 roku wpłynęło na oblicze poezji.

.....

Zadanie 3

Odwołując się do tekstu 2. wymień 3 charakterystyczne cechy gatunkowe wiersza.

Cecha 1

.....

Cecha 2

.....

Cecha 3

.....

Zadanie 4

Odwołując się do tekstu 2. rozstrzygnij, czy wiersz wyraża zachwyt nad dziełem rąk ludzkich. Uzasadnij swoje stanowisko.

Rozstrzygnięcie

.....

Uzasadnienie

.....

Zadanie 5

Odwołując się do tekstu 3. uzasadnij, że wiersz można interpretować w sposób pesymistyczny i optymistyczny.

Interpretacja pesymistyczna

.....

Interpretacja optymistyczna

.....

Zadanie 6

Odwołując się do tekstu 3. wymień 2 cechy stylizacji na baśń ludową.

Cecha 1

.....

Cecha 2

.....

Zadanie 7

Dokończ zdanie. Wybierz właściwą odpowiedź spośród podanych.

Tekst 4. jest

A. fraszka.

B. miniaturą poetycką.

C. bajką.

Zadanie 8

Odwołując się do tekstu 4. objaśnij jego puentę.

.....

Zadanie 9

Odwołując się do tekstu 5. rozstrzygnij, czy wieś została przedstawiona w sposób idealistyczny. Uzasadnij swoje stanowisko.

Rozstrzygnięcie

.....

Uzasadnienie

.....

Zadanie 10

Odwołując się do tekstu 5. podaj przykład odniesienia do religii. W jakim celu zostało zawarte?

Odniesienie

.....

Cel

.....

ODPOWIEDZI DO ZADAŃ

Zadanie 1

Przykład 1: tematem wiersza jest codzienna sytuacja – jazda tramwajem.

Przykład 2: podmiot liryczny wyraża fascynację miejskim pejzażem.

Przykład 3: podmiot liryczny wyraża zachwyty życiem i światem.

Zadanie 2

Po odzyskaniu przez Polskę niepodległości w 1918 roku poeci doszli do wniosku, że ponieważ ojczyzna jest już wolna to należy skończyć z martyrologią. Poezja powinna być teraz radosna, optymistyczna i głosić witalność.

Zadanie 3

Cecha 1: wiersz bezrymowy.

Cecha 2: wersy mające formę równoważników zdań.

Cecha 3: spiętrzone metafory zagęszczające znaczenia.

Zadanie 4

Rozstrzygnięcie: Tak, wiersz wyraża zachwyty na dziełami rąk ludzkich.

Uzasadnienie: Człowiek, wykorzystując osiągnięcia techniki, potrafi przekształcać surowy materiał, np. cegły i wznosić potężne, funkcjonalne budowle, dzięki którym może rozwijać się nowoczesne miasto.

Zadanie 5

Interpretacja pesymistyczna: dzieje braci to metafora ludzkiego życia, pełnego absurdalnego trudu, dążeń i pragnień.

Interpretacja optymistyczna: aktywność braci była walką ze światem, a sens ludzkiemu życiu nadaje samo działanie.

Zadanie 6

Cecha 1: uwięziona za murem tajemnicza dziewczyna.

Cecha 2: motyw dwunastu braci.

Zadanie 7

B

Zadanie 8

Puenta oparta jest na zaskakującym paradoksie. Miłość i obecność ukochanego są dla kobiety niczym powietrze, lecz pomimo rozstania udaje jej się żyć.

Zadanie 9

Rozstrzygnięcie: Tak, wieś została przedstawiona w sposób idealistyczny.

Uzasadnienie: Wieś jest miejscem szczęścia i harmonii. Podmiot liryczny obserwuje wodę w rzece, łany zboża, księżyc na niebie, słyszy świerszcze.

Zadanie 10

Odniesienie: melodia kantyczki/nieszpory.

Cel: Podmiot liryczny, odwołując się do religii, szuka pociechy, próbuje się przekonać, że nie ma powodów do niepokoju.